

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ
БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ»
КеАҚ

КӨЛІК-ЭНЕРГЕТИКА ФАКУЛЬТЕТІ

**«КӨЛІК ЖӘНЕ ЭНЕРГЕТИКАНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ:
ИННОВАЦИЯЛЫҚ ШЕШУ ТӘСІЛДЕРІ» XIV ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ТӘЖІРИБЕЛІК КОНФЕРЕНЦИЯСЫНЫҢ
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIV МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ: «АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ТРАНСПОРТА И
ЭНЕРГЕТИКИ: ПУТИ ИХ ИННОВАЦИОННОГО РЕШЕНИЯ»**

**PROCEEDINGS OF THE XIV INTERNATIONAL SCIENTIFIC- PRACTICE
CONFERENCE «ACTUAL PROBLEMS OF TRANSPORT AND ENERGY:
THE WAYS OF ITS INNOVATIVE SOLUTIONS»**

Астана, 2026

УДК 656:620.9

ББК 65.37+65.305.1

A43

Редакционная коллегия:

Председатель – Талтенов А.А., член Правления – Проректор по науке и коммерциализации, д.х.н., профессор; Заместитель председателя – Кокаев У.Ш. декан транспортно-энергетического факультета, к.т.н., ассоциированный профессор; Тлепиева Г.М. – заместитель декана по научной работе, к.т.н., доцент; Султанов Т.Т. – заведующий кафедрой «Организация перевозок, движения и эксплуатация транспорта», к.т.н., доцент; Тогизбаева Б.Б. – заведующая кафедрой «Транспортная инженерия», д.т.н., профессор; Байхожаева Б.У. – заведующая кафедрой «Стандартизация, сертификация и метрология», д.т.н., профессор; Жумажанов С.К.– заведующий кафедрой «Электроэнергетика», к.т.н., доцент; Садыкова С.Б. – заведующая кафедрой «Теплоэнергетика», PhD, доцент.

A43 Актуальные проблемы транспорта и энергетики: пути их инновационного решения: XIV Международная научно-практическая конференция, 19 марта 2026г. / Подгот. А.А. Талтенов, У.Ш. Кокаев, Г.М. Тлепиева – Республика Казахстан, г.Астана, НАО «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева», 2026. – 632 с.

ISBN 978-601-385-216-4

В сборник включены материалы XIV Международной научно-практической конференции на тему: «Актуальные проблемы транспорта и энергетики: пути их инновационного решения», проходившей в г. Астана 19 марта 2026 года.

Тематика статей и докладов участников конференции посвящена актуальным вопросам логистики, организации перевозок, движения и эксплуатации транспорта, стандартизации, метрологии и сертификации, транспорту, транспортной техники и технологии, теплоэнергетики и электроэнергетики.

Материалы конференции дают отражение научной деятельности ведущих ученых дальнего и ближнего зарубежья, Республики Казахстан и могут быть полезными для докторантов, магистрантов и студентов.

ISBN 978-601-385-216-4

УДК 656:620.9
ББК 65.37+65.305.1

© НАО «ЕНУ имени Л.Н. Гумилева», 2026

**Секция 1 «ОРГАНИЗАЦИЯ ПЕРЕВОЗОК, ДВИЖЕНИЯ И
ЭКСПЛУАТАЦИЯ ТРАНСПОРТА. ЛОГИСТИКА»**

Вақоёев А.Т., Yusupov A.Q. OPTIMIZATION OF METHODS FOR SERVICING INDUSTRIAL TRACKS ADJACENT TO RAILWAY STATIONS	16
Khujayev Sh.K., Tokhirov O.Z., Suyunbaev Sh.M. IMPROVING THE OPERATION OF THE JUNCTION ENTRY STATION BY SELECTING THE OPTIMAL METHOD OF TRAIN CONSIST DISTRIBUTION ON THE PULL-OUT TRACK	21
Khusenov U., Khojajev A. THE IMPORTANCE OF THE AUTOMATIC BLOCK SIGNAL SYSTEM IN INCREASING THE CAPACITY OF SINGLE-TRACK RAILWAY SECTIONS	26
Mansuraliyeva B.N., Xodjayeva N.A. ORGANIZATION OF TOURIST OPERATIONS IN UZBEKISTAN	31
Toshtemirov I.M., Yusupov A.Q. INTEGRATED ASSESSMENT OF OCCUPATIONAL PHYSIOLOGICAL WORKLOAD DURING BOTTOM HATCH CLOSURE OPERATIONS OF SEMI- OPEN RAILWAY WAGONS	35
Toshtemirov I.M., Xudayberganov S.K. ASSESSMENT OF DUST DISPERSION DURING COAL UNLOADING FROM WAGONS ON AN ELEVATED RAILWAY OVERPASS	39
Sadullaev B.A., Suyunbaev Sh.M. COST STRUCTURE OF USING PRIVATE WAGONS ON MAINLINE RAILWAYS	43
Адизов И.Х., Суюнбаев Ш.М. РАЦИОНАЛЬНАЯ РАССТАНОВКА МАНЕВРОВЫХ СВЕТОФОРОВ НА СТАНЦИЯХ НА ОСНОВЕ АНАЛИЗА МАНЕВРОВОЙ РАБОТЫ	46
Абитова С. Э., Мухаметжанова А.В. ОПТИМИЗАЦИЯ БИЗНЕС ПРОЦЕССА АО «AIR ASTANA» (КАРГО- ПОДРАЗДЕЛЕНИЕ): НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В ОБЛАСТИ АВИАЦИОННЫХ ГРУЗОВЫХ ПЕРЕВОЗОК	51
Абылкасымова Б.М. ИССЛЕДОВАНИЕ ПАРАМЕТРОВ ТРАНСПОРТНОГО ПОТОКА НА ПЕРЕКРЕСТКАХ УЛИЧНО-ДОРОЖНОЙ СЕТИ Г. АСТАНЫ	57
Айтхожина А.С., Маратова А.Б. ВЫСОКОСКОРОСТНОЙ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНЫЙ ТРАНСПОРТ В СОВРЕМЕННОЙ ТРАНСПОРТНОЙ СИСТЕМЕ	62
Алимбаев Р.Е. АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ ГЕОМЕТРИЧЕСКИХ ПАРАМЕТРОВ МНОГОПОЛОСНЫХ ПЕРЕСЕЧЕНИЙ НА БЕЗОПАСНОСТЬ ДВИЖЕНИЯ АВТОМОБИЛЕЙ (НА ПРИМЕРЕ Г. АСТАНЫ)	66
Алламбергенова М.К. АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ КЛИМАТИЧЕСКИХ И ТРАНСПОРТНЫХ НАГРУЗОК НА ДОЛГОВЕЧНОСТЬ АВТОМОБИЛЬНЫХ ДОРОГ	71

Арпабеков М.И., Қадыр Д.А. ҚАЗАҚСТАН АРҚЫЛЫ ӨТЕТІН «ҚЫТАЙ-ЕУРОПА» ДӘЛІЗІНДЕГІ ЛОГИСТИКАЛЫҚ ИНФРАҚҰРЫЛЫМНЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ ЖӘНЕ КЕДЕРГІЛЕР	77
Арпабеков М.И., Қайратұлы Ж. «APPLE CITY CORPS» КӘСПОРНЫНДА КӨЛІК ИНФРАҚҰРЫЛЫМЫН ҰЙЫМДАСТЫРУДЫ ЖЕТІЛДІРУ БАҒЫТТАРЫ	81
Арпабеков М.И., Камельбеков Н.Б. «ҚАЖСЕРВИС» ЖШС МЫСАЛЫНДА ЖОЛ-ПАЙДАЛАНУ ТЕХНИКАСЫН БАСҚАРУДАҒЫ СПУТНИКТИК МОНИТОРИНГ ЖҮЙЕЛЕРІНІҢ ТИІМДІЛІГІ: ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ ЖӘНЕ ДАМУ БОЛАШАҚТАРЫ	84
Арпабеков М.И., Жакупов Б.Н. АСТАНА ҚАЛАСЫНДА ТЕЗ БҰЗЫЛАТЫН ЖҮКТЕРДІ ТАСЫМАЛДАУ ЛОГИСТИКАСЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ	87
Арпабеков М.И., Айтбаев Е.Б. ҚОЙМА ЛОГИСТИКАСЫНДА WMS ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ КӘСПОРЫННЫҢ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ	89
Байғұт Б.А., Сансызбаева З.К. ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТРАНЗИТТИК ӘЛЕУЕТІН АРТТЫРУДАҒЫ МУЛЬТИМОДАЛДЫҚ КӨЛІК ДӘЛІЗДЕРІНІҢ МАҢЫЗЫ	93
Бобеев А.Б. ТАСЫМАЛДАУДЫ ДАМУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ ЕУРАЗИЯЛЫҚ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ОДАҚ ЖАҒДАЙЫНДА	98
Борханова Д. Б., Тлепиева Г.М. ҚАЗАҚСТАН АУМАҒЫНДАҒЫ АВТОМОБИЛЬ КӨЛІГІМЕН ҚАУІПТІ ЖҮКТЕРДІ ТАСЫМАЛДАУДЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ МЕН ДАМУ ӘЛЕУЕТІН ТАЛДАУ	103
Булатов А.С., Мухаметжанова А.В. КОНТЕЙНЕРНЫЕ ПЕРЕВОЗКИ ПО ТРАНСКАСПИЙСКОМУ МАРШРУТУ: ГРУЗОПОТОКИ, СРАВНИТЕЛЬНАЯ ОЦЕНКА И НАПРАВЛЕНИЯ ОПТИМИЗАЦИИ	107
Бурамбеков А.Қ. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ АВТОМОБИЛЬ КӨЛІГІМЕН ЖҮК ТАСЫМАЛЫН ЕСЕПКЕ АЛУ МЕН БАҚЫЛАУДЫ ЖАСАҒАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ НЕГІЗІНДЕ АВТОМАТТАНДЫРУДЫҢ ЗАМАНАУИ БАҒЫТТАРЫ	112
Ерімбет А.Ә., Сулейменов Т.Б. ХАЛЫҚАРАЛЫҚ КӨЛІК ДӘЛІЗДЕРІНДЕ КОНТЕЙНЕРЛІК ТАСЫМАЛДАРДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТӘСІЛДЕРІ	117
Валиева Р.Р., Долгов М.В. ОПТИМИЗАЦИЯ ПАРКОВОЧНЫХ ПРОСТРАНСТВ В УСЛОВИЯХ ГОРОДСКОЙ ЗАСТРОЙКИ	121
Долгов М.В., Қабдолғазиз Ж.А., Раджапбай А.Қ. РОЛЬ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ ТРАНСПОРТНЫХ СИСТЕМ В ФОРМИРОВАНИИ И РАЗВИТИИ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА	126
Долгов М.В., Раджапбай А.Қ., Қабдолғазиз Ж.А. СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ СНИЖЕНИЯ НАГРУЗКИ НА ДОРОЖНУЮ СЕТЬ	130
Демеген А.Ә. ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ:	

АНАЛИЗ СОВРЕМЕННЫХ НАУЧНЫХ ТРУДОВ	134
Жанботаұлы М. ХАЛЫҚАРАЛЫҚ КӨЛІК ДӘЛІЗДЕРІН ЦИФРЛАНДЫРУДЫҢ ЖАЛПЫ ҚҰРЫЛЫМЫ МЕН БҮГІНГІ КҮНГІ АХУАЛЫ	137
Жарас Е.А. ЖАҒАНДЫҚ ЭНЕРГЕТИКАЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯ: ЭЛЕКТРЛІ КӨЛІКТЕРГЕ КӨШУДІҢ СТРАТЕГИЯЛЫҚ МАҢЫЗЫ	142
Жасыбеков Р.М. ЛОГИСТИКА НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН	144
Жунусова К.Ж. БИДАЙ ЖӘНЕ БИДАЙ ӨНІМДЕРІН ТЕМІРЖОЛ КӨЛІГІ АРҚЫЛЫ ТАСЫМАЛДАУДЫ БАСҚАРУДЫҢ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ	149
Жүсіп А.Ж., Султанов Т.Т. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ АВТОМОБИЛЬ КӨЛІГІМЕН ЖҮК ТАСЫМАЛЫНДА ЭЛЕКТРОНДЫ РҰҚСАТ БЕРУ ЖҮЙЕСІНІҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫНА ТАЛДАУ	154
Жұмабек Е.Т. КӘСПОРЫНДАҒЫ ТАУАРЛЫҚ-МАТЕРИАЛДЫҚ ҚОРЛАРДЫ БАСҚАРУДЫ ЖЕТІЛДІРУ	158
Ибрагим Ә.Ә. КҮНДЕЛІКТІ ТҰТЫНУ ТАУАРЛАРЫН ҚОЙМАДАН БӨЛШЕК САУДА ДҮКЕНДЕРІНЕ ЖЕТКІЗУ ЛОГИСТИКАСЫН ОҢТАЙЛАНДЫРУ	164
Ибраева Б.С. ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВНЕДРЕНИЯ WMS В СИСТЕМЕ ПРОИЗВОДСТВЕННО-СКЛАДСКОЙ ЛОГИСТИКИ	166
Ислямов А.А. ПОВЫШЕНИЕ ЭКСПОРТНОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН НА ОСНОВЕ ОПТИМИЗАЦИИ ОБОРОТА ВАГОННОГО ПАРКА И РАЗВИТИЯ ЦЕНТРА ПРОМЫШЛЕННОЙ ЛОГИСТИКИ	171
Казбекова А.Е., Ерболов А.Р. ОПТИМИЗАЦИЯ БИЗНЕС - ПРОЦЕССОВ В ТРАНСПОРТНО-ЛОГИСТИЧЕСКИХ КОМПАНИЯХ: ОБЗОР СОВРЕМЕННЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ	176
Камилваев Б.Б. ОДИН ПОЯС – ОДИН ПУТЬ: КАК ИНИЦИАТИВА КИТАЯ ПЕРЕСТРАИВАЕТ ЭКОНОМИКУ И ТРАНСПОРТ КАЗАХСТАНА	181
Қуанышбек А.А. ҚАТПАРЛЫ КОНВЕЙЕР	185
Қабыл М.С. ЭЛЕВАТОРДА АСТЫҚ ТАСЫМАЛДАЙТЫН ТАСПАЛЫ КОНВЕЙЕР	189
Лесов Т.Т. ТЕКУЩЕЕ СОСТОЯНИЕ КАЗАХСТАНСКОГО ПАРКА ВАГОНОВ И ПЕРСПЕКТИВЫ ЕГО РАЗВИТИЯ	191
Малофеев Г.А., Болатова А.Б., Жаманбаев Б.У. СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ПРОПУСКНОЙ СПОСОБНОСТИ КОЛЬЦЕВОГО ПЕРЕСЕЧЕНИЯ И РЕГУЛИРУЕМОГО ПЕРЕКРЁСТКА	198
Молдабек А.Б., Бекмагамбетова Л.К. ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ: ИННОВАЦИОННЫЕ РЕШЕНИЯ ПО СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ ТЕРМИНАЛЬНОЙ ОБРАБОТКИ КОНТЕЙНЕРОВ	203
Мукатов Р.А., Мухаметжанова А.В.	

ОПТИМИЗАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ БИЗНЕС-ПРОЦЕССАМИ ТОО «PROLINE LOGISTICS» НА ОСНОВЕ ВНЕДРЕНИЯ АСУ ГОРНО-ТРАНСПОРТНОГО КОМПЛЕКСА	210
Мұрат А.Қ., Мухаметжанова А.В. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА ПАССАЖИРСКИХ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНЫХ МАРШРУТОВ КАЗАХСТАНА: АНАЛИЗ НАУЧНЫХ ТРУДОВ	214
Мухаметжанова А.В. МОДЕЛИРОВАНИЕ И КОМПЛЕКСНАЯ ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ СИСТЕМЫ ДОСТАВКИ ГРУЗОВ НА ОСНОВЕ ТЕРМИНАЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ	219
Мунарбаева Д.К., Мухаметжанова А.В. ТЕХНОЛОГИЧЕСКАЯ МОДЕРНИЗАЦИЯ СКЛАДСКОЙ И ТРАНСПОРТНОЙ ЛОГИСТИКИ, КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОСТИ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОГО РЫНКА РК	223
Мусин Д.А., Вахитова Л.В. ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ И ИННОВАЦИОННЫЕ РЕШЕНИЯ, НАПРАВЛЕННЫЕ НА УВЕЛИЧЕНИЕ ПРОПУСКНОЙ СПОСОБНОСТИ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО УЧАСТКА	231
Омаркулов К.Е., Кенжебаева Г.Ж. РАЗРАБОТКА ЛОГИСТИЧЕСКИХ МОДЕЛЕЙ ПОДДЕРЖКИ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ В КАЗАХСТАНЕ С УЧЕТОМ РЕГИОНАЛЬНОЙ СПЕЦИФИКИ	238
Рахатұлы Елдос ҚАЛАЛЫҚ ЖӘНЕ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ КӨЛІК ЖҮЙЕЛЕРІН ДАМУ ТУРАЛЫ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЛОГИСТИКАЛЫҚ ПРОЦЕСТЕРІН ИНТЕГРАЦИЯЛАУ	244
Сансызбаева З.К., Сапарбек А.Е. ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТРАНЗИТТІК ДӘЛІЗДЕРІНДЕГІ КЕДЕНДІК ЖӘНЕ ИНФРАҚҰРЫЛЫМДЫҚ КЕДЕРГІЛЕР: ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТАСЫМАЛДАУДЫҢ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ	251
Сатыбалды О.С. ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЛОГИСТИКИ ПОСЛЕДНЕЙ МИЛИ В КАЗАХСТАНЕ	254
Селиханов А.Е., Мухаметжанова А.В. МОДЕРНИЗАЦИЯ СКЛАДСКОГО ХОЗЯЙСТВА ФИЛИАЛА АО «КЕДЕНТРАНССЕРВИС» ПО Г. АСТАНА И АКМОЛИНСКОЙ ОБЛАСТИ: ОБЗОР НАУЧНЫХ ТРУДОВ В ОБЛАСТИ РАЗВИТИЯ СКЛАДСКИХ ХОЗЯЙСТВ	258
Султанов Т.Т., Тойғазы Қ. Ж. ҚАЗАҚСТАҢДА АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ӨНІМДЕРІН АВТОМОБИЛЬ КӨЛІГІМЕН ТАСЫМАЛДАУДЫ ОҢТАЙЛАНДЫРУДА ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ	264
Темирханұлы Т., Сансызбаева З.К. АСТАНА ҚАЛАСЫНЫҢ ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫ КӨЛІК ЖҮЙЕСІ: ҚАЛЫПТАСУЫ, ЖАҒДАЙЫ ЖӘНЕ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ	268
Тлеукабылов Б.М., Тулендиев Е.Е. ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ КОНТЕЙНЕРНЫХ ПЕРЕВОЗОК В МУЛЬТИМОДАЛЬНОМ СООБЩЕНИИ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН (НА ПРИМЕРЕ СУХОГО ПОРТА «ХОРГОС ГЕЙТВЕЙ»): ОБЗОР СОВРЕМЕННЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ	273

Тулендиев Е.Е., Жунусова К.Ж. ҚАЗАҚСТАНДА АСТЫҚТЫҢ КОНТЕЙНЕРЛІК ТАСЫМАЛЫН ДАМУ: АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫ МЕН БОЛАШАҒЫ	283
Тлепиева Г.М., Тумарбек Н.М. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЖҮК ӘУЕ ТАСЫМАЛЫ НАРЫҒЫНЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ШЕШІМДЕР АРҚЫЛЫ ДАМУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ	289
Хасенов Т., Мусалиева Р.Д. ИССЛЕДОВАНИЕ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ ОРГАНИЗАЦИИ ТРАНСФЕРНЫХ ПАССАЖИРСКИХ ПЕРЕВОЗОК	295
Хусенов У.У., Суюнбаев Ш.М. ОПТИМИЗАЦИЯ СКРЕЩЕНИЯ ГРУЗОВЫХ ПОЕЗДОВ НА ОДНОПУТНОМ УЧАСТКЕ ЖЕЛЕЗНОЙ ДОРОГИ	301
Чарыков В. И., Мусаев Ж. С., Микаилов С. М. АЛЬТЕРНАТИВНАЯ ЭНЕРГЕТИКА КАК ФАКТОР ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЖЕЛЕЗНОДОРОДЖНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ	307
Ыбрай Н. ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО МАНЕВРОВОГО ЛОКОМОТИВА НА ПОКАЗАТЕЛИ ЭКСПЛУАТАЦИИ ПОЕЗДНЫХ ЛОКОМОТИВОВ	312

тасымалдау, тарату және ақпараттық басқаруды — біртұтас жүйеге біріктіруге бағытталған. Бұл модель материалдық, ақпараттық және қаржылық ағындардың үйлесімді қозғалысын қамтамасыз етеді және логистикалық процестердің тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді. Ұсынылған модельді енгізу келесі нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік береді: жеткізу уақытын қысқарту; логистикалық шығындарды төмендету; көлік және қойма ресурстарын тиімді пайдалану; қызмет көрсету сапасын арттыру; жеткізу тізбегінің тұрақтылығын қамтамасыз ету. Осылайша, зерттеу логистикалық процестерді интеграциялау FMCG-компаниялардың тиімді жұмыс істеуінің негізгі шарты болып табылатынын көрсетті. Қазіргі жағдайда логистиканы басқару жүйесі тек инфрақұрылымдық дамуымен ғана емес, сонымен қатар басқару сапасымен, цифрландыру деңгейімен және процестердің үйлесімділігімен анықталады. Жалпы алғанда, ұсынылған тәсілдер мен модельдер Қазақстандағы қалалық және халықаралық логистикалық жүйелерді жетілдіруге, сондай-ақ FMCG-компаниялардың логистикалық тиімділігін арттыруға бағытталған практикалық мәнге ие.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Suleimenov T.B., Sadykova G.M., Sultanov T.T., Tlepiyeva G.M. Development of a model for the interaction of logistics processes in the development of an agglomeration.
2. Касабеков М.М., Касабеков М.И., Махмутов Т.К. Электронная коммерция как новый вектор развития транспортно-логистических услуг (фулфилмент услуг).
3. Сулейменов Т.Б., Сейтқұл А.Т. Анализ развития транспортной логистики в городе Нур-Султан.
4. Мухаметжанова А.В., Шайкенов Ш.Ш. Логистические возможности СЭЗ «МЦПС «Хоргос».
5. Нураков С.Н., Сатанова Ә.А. Анализ логистических рисков на примере логистической компании «ZharyqLogistic».
6. Арпабеков М.И., Өмірбай Р.Қ., Оразалина А.Б. Тұрақты маршруттар бойынша қозғалатын автомобиль көлігін басқаруды ұйымдастырудың негізгі бағыттары.
7. Сулейменов Т.Б., Қызбалина Д. Оценка эффективности предлагаемых мер по улучшению организации транспортной логистики компании ТОО «Лира Транс».
8. Сафина К.И. Информационные технологии управления в транспортной сфере.

ӘОЖ 901.339

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТРАНЗИТТІК ДӘЛІЗДЕРІНДЕГІ КЕДЕНДІК ЖӘНЕ ИНФРАҚҰРЫЛЫМДЫҚ КЕДЕРГІЛЕР: ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТАСЫМАЛДАУДЫҢ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ

Сансызбаева З.К., Сапарбек А.Е.

sansyzbayeva_zk@enu.kz

«Көлікті пайдалану және жүк қозғалысы мен тасымалдауды ұйымдастыру» кафедрасы,
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана қ., Қазақстан

Түйіндеме: Бұл мақалада Қазақстанның халықаралық транзиттік дәліздеріндегі кедендік және инфрақұрылымдық кедергілер талданады. Қазақстан Еуразия кеңістігіндегі маңызды көлік-логистикалық тораптардың бірі болып табылады және Еуропа мен Азия арасындағы транзиттік байланыстарда маңызды рөл атқарады. Соңғы жылдары халықаралық сауда бағыттарының өзгеруі мен геосаяси жағдайдың трансформациясы Қазақстан арқылы өтетін транзиттік тасымалдардың көлемін арттырды. Алайда кедендік рәсімдердің күрделілігі, шекаралық өткізу пункттерінің өткізу қабілетінің шектеулі болуы және көлік инфрақұрылымының жеткіліксіз дамуы тасымалдау тиімділігіне кері әсер етеді. Мақалада транзиттік дәліздердің қазіргі жағдайы

саяси және экономикалық тұрғыдан талданып, халықаралық тасымалдаудың тиімділігін арттыруға бағытталған ұсыныстар берілген.

Түйінді сөздер: Қазақстан, транзиттік дәліздер, кедендік кедергілер, логистика, мультимодальды тасымалдау, халықаралық транзит, инфрақұрылым.

Қазіргі кезеңде халықаралық сауда мен экономикалық байланыстардың дамуы көлік-логистикалық жүйелердің тиімділігіне тікелей байланысты. Мемлекеттердің географиялық орналасуы, көлік инфрақұрылымының дамуы және кедендік саясаттың тиімділігі олардың транзиттік әлеуетін анықтайды. Осы тұрғыдан алғанда Қазақстан Еуразия кеңістігіндегі маңызды транзиттік мемлекеттердің бірі болып табылады.

Қазақстан Еуропа мен Азия арасындағы құрлықтық көлік бағыттарының қиылысында орналасқан. Ел аумағы арқылы өтетін көлік дәліздері Қытай, Ресей, Орталық Азия және Каспий аймағы арқылы Еуропа нарықтарын байланыстырады. Сарапшылардың бағалауы бойынша, Қазақстан арқылы өтетін транзиттік жүк көлемі соңғы жылдары тұрақты өсіп келеді және жыл сайын 10–12 млн тоннадан астам жүк тасымалданады.

Соңғы жылдары геосаяси өзгерістер мен әлемдік сауда бағыттарының трансформациясы Қазақстанның транзиттік маңызын арттырды. Мысалы, Транскаспий халықаралық көлік дәлізі арқылы тасымалданған жүк көлемі 2023 жылы 2,7 млн тоннаға жетті, бұл алдыңғы жылдармен салыстырғанда айтарлықтай өсім көрсетеді [2].

Алайда Қазақстанның транзиттік әлеуетін толық пайдалану үшін бірқатар мәселелерді шешу қажет. Олардың қатарында кедендік рәсімдердің күрделілігі, шекаралық өткізу пункттеріндегі кідірістер, сондай-ақ көлік инфрақұрылымының жеткіліксіз дамуы бар. Бұл факторлар халықаралық тасымалдаудың тиімділігіне әсер етеді және логистикалық шығындардың артуына алып келеді [1].

Қазақстан аумағы арқылы бірнеше маңызды халықаралық көлік дәліздері өтеді. Олардың ішінде ең ірілерінің бірі – Батыс Еуропа – Батыс Қытай халықаралық автомагистралі. Бұл жобаның жалпы ұзындығы шамамен 8445 км, ал оның 2787 км Қазақстан аумағында орналасқан. Бұл бағыт Қытайдың өнеркәсіптік аймақтарын Ресей және Еуропа елдерімен байланыстырады.

Бұл дәліз арқылы жүк жеткізу уақыты теңіз тасымалымен салыстырғанда бірнеше есе қысқарады. Егер теңіз арқылы тасымалдау 35–45 күн уақыт алса, құрлық арқылы жеткізу шамамен 12–15 күн ішінде жүзеге асырылады [3]. Бұл фактор халықаралық логистикалық компаниялар үшін Қазақстан аумағы арқылы өтетін маршруттарды тартымды етеді.

Соңғы жылдары ерекше маңызға ие болған бағыттардың бірі – Транскаспий халықаралық көлік дәлізі. Бұл маршрут Қытай – Қазақстан – Каспий теңізі – Әзербайжан – Грузия – Еуропа бағыты бойынша өтеді. Геосаяси өзгерістерге байланысты бұл дәліз Ресей арқылы өтетін дәстүрлі бағыттарға балама ретінде қарастырыла бастады. Сарапшылардың болжамы бойынша, алдағы жылдары бұл дәліз арқылы тасымал көлемі 10 млн тоннаға дейін жетуі мүмкін [4].

Қазақстан үшін бұл транзиттік бағыттар тек экономикалық емес, сонымен қатар саяси маңызға да ие. Транзиттік тасымалдардың дамуы елдің халықаралық көлік жүйесіндегі рөлін күшейтіп, өңірлік ынтымақтастықты дамытуға мүмкіндік береді.

Халықаралық транзиттік тасымалдаудың тиімділігі көбінесе кедендік рәсімдердің ұйымдастырылуына байланысты. Қазақстанда соңғы жылдары кедендік рәсімдерді цифрландыру және электрондық құжат айналымын енгізу бағытында бірқатар реформалар жүргізілді. Дегенмен кейбір шекара бекеттерінде рәсімдеу уақыты әлі де ұзақ болуы мүмкін.

Халықаралық зерттеулер көрсеткендей, шекаралық рәсімдер логистикалық тізбектегі жалпы уақыттың 20–30%-ын құрауы мүмкін [2]. Бұл тасымалдау мерзімінің ұзаруына және логистикалық шығындардың артуына алып келеді.

Кедендік рәсімдердің күрделілігі көбінесе әкімшілік процедуралардың көптігімен байланысты. Кейбір жағдайларда жүк бірнеше мемлекеттік органның бақылауынан өтеді. Бұл құжаттарды бірнеше рет тексеруге және рәсімдеу уақытын ұзартып жібереді.

Сонымен қатар шекаралық өткізу пункттерінің өткізу қабілетінің шектеулі болуы да маңызды мәселе болып табылады. Қытаймен шекарадағы Қорғас және Достық теміржол өткелдері арқылы өтетін жүк көлемі жыл сайын өсіп келеді. Бұл кейбір жағдайларда көлік кезектерінің пайда болуына алып келеді [5].

Қазақстанның көлік инфрақұрылымы соңғы жылдары айтарлықтай дамығанымен, кейбір мәселелер сақталып отыр. Қазақстан теміржол желісінің жалпы ұзындығы 16 мың километрден асады және ол транзиттік тасымалдаудың негізгі бөлігін қамтамасыз етеді.

Алайда кейбір учаскелерде өткізу қабілеті жеткіліксіз болып отыр. Бұл әсіресе жүк ағыны жоғары бағыттарда байқалады. Сонымен қатар логистикалық терминалдардың жетіспеуі жүк өңдеу жылдамдығын төмендетеді.

Автомобиль жолдарына қатысты да белгілі бір мәселелер бар. Кейбір аймақтарда жол сапасының төмен болуы тасымалдау уақытын ұзартып, жанармай шығындарының артуына алып келеді. Нәтижесінде логистикалық шығындар өседі.

Экономикалық тұрғыдан алғанда, инфрақұрылымдық кедергілер Қазақстанның транзиттік дәліздерінің бәсекеге қабілеттілігін төмендетуі мүмкін. Егер тасымалдау шығындары жоғары болса, халықаралық логистикалық компаниялар балама маршруттарды таңдауы ықтимал [3].

Қазақстан Еуразия кеңістігіндегі маңызды транзиттік мемлекеттердің бірі болып табылады. Елдің географиялық орналасуы халықаралық көлік байланыстарын дамытуға үлкен мүмкіндік береді.

Алайда транзиттік тасымалдаудың тиімділігіне кедендік рәсімдердің күрделілігі, шекаралық өткізу пункттеріндегі кідірістер және инфрақұрылымдық шектеулер әсер етеді.

Бұл мәселелерді шешу үшін кедендік рәсімдерді толық цифрландыру, шекаралық өткізу пункттерінің өткізу қабілетін арттыру, көлік инфрақұрылымын жаңғырту және халықаралық ынтымақтастықты дамыту қажет.

Тиімді логистикалық саясат жүргізу арқылы Қазақстан өзінің транзиттік әлеуетін толық пайдаланып, халықаралық көлік жүйесінде маңызды рөл атқара алады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. [Asian Development Bank. Sustainable Transport Development in Central Asia](#). Manila, 2022.
2. [International Transport Forum. ITF Transport Outlook 2023](#). Paris: OECD Publishing, 2023.
3. [World Bank. Connecting Central Asia through Transport and Logistics](#). Washington, 2023
4. [OECD. Transport Connectivity in Eurasia](#). Paris, 2024.
5. [Қазақстан Республикасы Көлік министрлігі. Қазақстанның көлік-логистикалық жүйесін дамыту жөніндегі есеп](#). Астана, 2024.